

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 343.344+342.9

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.1.23>

Костянтин Леонідович Бугайчук,

доктор юридичних наук, професор,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

науково-дослідна лабораторія з проблем наукового забезпечення

правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів (завідувач);

 <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>,

e-mail: klbugaychuk@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

У публікації окреслено сучасний стан криміногенної обстановки у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових матеріалів в Україні. Проаналізовано зміст законодавчих ініціатив щодо розширення меж кримінально-правової заборони шляхом установлення відповідальності за викрадення, привласнення, вимагання, носіння, зберігання, придбання, передачі чи збуту складових частин вогнепальної зброї, а також щодо посилення відповідальності за незаконне придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в умовах воєнного або надзвичайного стану. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів у сфері обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових пристроїв.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, зброя, боєприпаси, обіг зброї, дозвільна система, вибухові матеріали.

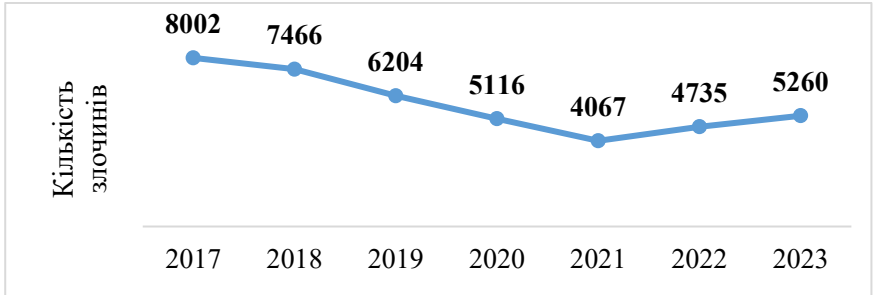
Оригінальна стаття

Постановка проблеми

За даними керівництва Національної поліції України, у 2023 році було вилучено 5 168 одиниць вогнепальної зброї, 17 815 гранат, 16 798 мін, запалів, вибухових пристроїв, понад 1,8 млн набоїв і 2 935 кг вибухових речовин. Правоохоронці задокументували 695 фактів збуту зброї. За порушення правил обігу зброї, незаконне поводження із боєприпасами та вибуховими речовинами притягнуто до відповідальності 3 406 осіб¹.

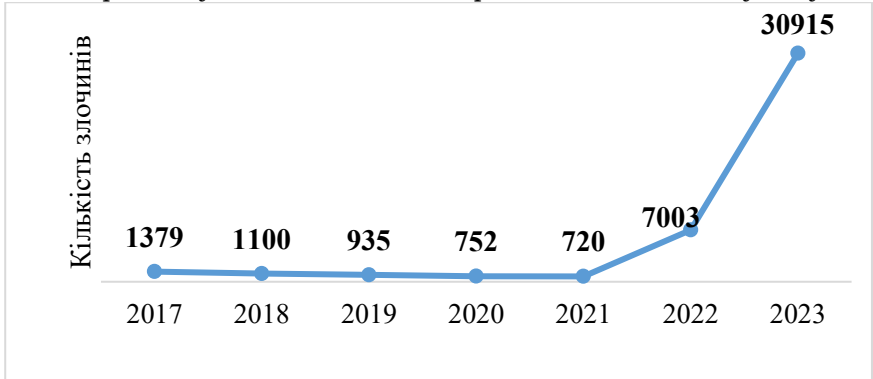
¹ У 2023 році зросла ефективність розкриття поліцейськими тяжких та особливо тяжких злочинів – Андрій Небитов // Національна поліція України : офіц. сайт. 13.01.2024. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/u-2023-rotsi->

Якщо проаналізувати статистику, яка наводиться в офіційних звітах Офісу Генерального прокурора України, то можна побачити таку ситуацію. Протягом 2017–2023 років спостерігається певна тенденція до зниження кількості облікованих кримінальних правопорушень за ст. 263 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Водночас, починаючи з моменту російської агресії, загальна кількість таких правопорушень почала зростати. Причому у 2023 році було зареєстровано 5 260 кримінальних правопорушень, що більше ніж у 2020–2022 роках.

Рис. 1. Обліковано кримінальних правопорушень за ст. 263 КК України

Водночас, на наш погляд, слід також звернути увагу на кількість злочинів, учинених із використанням зброї, вибухівки та боєприпасів, адже саме цю інформацію слід використовувати правоохоронним органам при плануванні заходів щодо протидії їх незаконному обігу.

Рис. 2. Кількість злочинів, учинених із використанням зброї та боєприпасів

zrosla-efektyvnist-rozkryttia-politseyskymy-tiazhkykh-ta-osoblyvo-tiazhkykh-zlochyniv-andrii-niebytov (дата звернення: 18.01.2024).

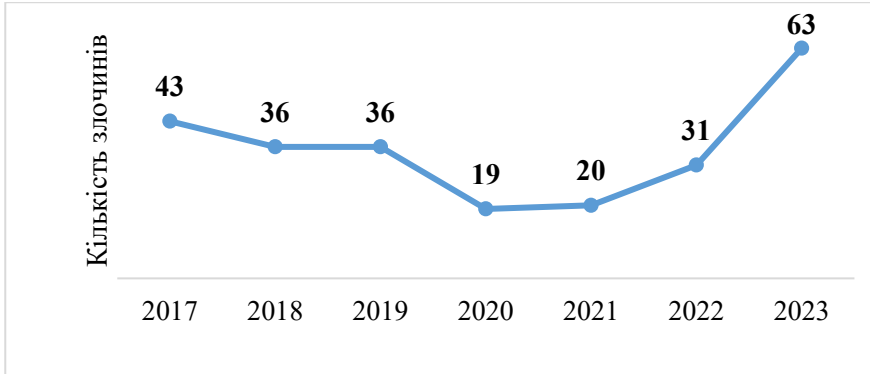

Рис. 3. Кількість злочинів, учинених із використанням вибухових речовин

Отже, слід зауважити, що під час воєнного стану значно збільшилася кількість злочинів, предметом яких стали вогнепальна зброя, боєприпаси, вибухові речовини¹.

Зазначена ситуація не могла не вплинути на обов'язок органів державної влади вжити всіх доступних заходів щодо зниження кількості злочинів у сфері незаконного обігу цих предметів. Одним із найбільш дієвих механізмів є вдосконалення норм чинного законодавства України, що регулює питання протидії незаконному обігу зброї та встановлює юридичну відповідальність за порушення відповідних правил. Таким чином, можна впевнено стверджувати, що оптимізація нормативно-правових підстав протидії незаконному обігу зброї та боєприпасів в Україні є не лише актуальною науковою проблемою, а й вимогою часу, що суттєво впливає на стан правопорядку в державі.

Стан дослідження проблеми

За період агресії РФ проти нашої країни була проведена певна кількість наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення організаційних і нормативних засад протидії незаконному обігу зброї в період дії воєнного стану. Серед таких публікацій доцільно виокремити здобутки О. Джафарової, Т. Дунаєвої [1], В. Кікінчука [2], С. Миронюк [3], П. Мітрухова [4], В. Сокурєнка [5], К. Шевелева [6]. Окремо слід згадати дослідження, присвячені саме нормативній складовій загального механізму превенції у сфері обігу зброї та

¹ Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування // Офіс Генерального прокурора : офіц. сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 18.01.2024).

боєприпасів. Так, у наукових роботах О. Грецьких і С. Мельника [7], Ю. Луценка [8], А. Чепіжко [9] йдеться не лише про наявні проблеми нормативно-правового регулювання обігу зброї в Україні, а й про необхідність ухвалення окремих законодавчих актів з питань її легалізації та подальшого належного нормативного врегулювання.

Разом із тим слід наголосити, що останнім часом з'явилося декілька законодавчих ініціатив, спрямованих на оптимізацію положень чинного законодавства України з питань запобігання і протидії незаконному обігу зброї та боєприпасів, які, на нашу думку, потребують відповідного наукового опрацювання.

Мета і завдання дослідження

Метою публікації слід визначити проведення наукового аналізу останніх законодавчих ініціатив щодо вдосконалення правового регулювання обігу вогнепальної зброї та боєприпасів і відповідальності за порушення нормативних актів у сфері дозвільної системи. Досягнення поставленої мети забезпечується виконанням таких *завдань*: дослідження змісту останніх законодавчих ініціатив щодо вдосконалення нормативного регулювання кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, перевезення, передачу та збут вогнепальної зброї, її складових частин, а також бойових припасів, вибухових пристроїв та речовин; вироблення пропозицій та рекомендацій щодо оптимізації змісту чинних правових норм, які регулюють правовий режим обігу зброї в Україні.

Наукова новизна дослідження

Стаття є першою серед наукових досліджень, присвячених аналізу законодавчих ініціатив щодо протидії незаконному обігу зброї та боєприпасів у період дії воєнного стану.

Виклад основного матеріалу

Наведені на початку публікації статистичні дані щодо незаконного обігу зброї, а також численні випадки її протиправного застосування щодо цивільних осіб зумовили розробку народними депутатами України кількох законодавчих ініціатив, спрямованих на вдосконалення відповідальності за незаконний обіг зброї, боєприпасів та вибухових речовин, а саме:

1) Проекту Закону про внесення змін до статті 263 Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за незаконне придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в умовах воєнного або надзвичайного стану від 13 вересня 2023 року № 10041¹;

---

¹ Проект Закону про внесення змін до статті 263 Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за незаконне придбання, передачу

2) Проекту Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, складових частин вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин від 23 жовтня 2023 року № 10179¹.

У першому законопроекті автори пропонують внести зміни до ст. 263 КК України, поділивши її частину першу на дві окремі частини такого змісту:

«Стаття 263. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами

1. Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу, вчинені в умовах воєнного або надзвичайного стану, –

караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років та зі штрафом від двадцяти тисяч до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян².

У другому законопроекті передбачено встановлення кримінальної відповідальності за порушення правил обігу складових частин вогнепальної зброї, а саме: пропонуються зміни до статей 201, 262, 263 КК України, які встановлюють покарання за придбання, зберігання,

---

чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в умовах воєнного або надзвичайного стану : від 13.09.2023 № 10041 / ініціатор С. Д. Гривко // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42776> (дата звернення: 18.01.2024).

¹ Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, складових частин вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин : від 23.10.2023 № 10179 / ініціатори М. В. Павлюк, В. А. Медяник, Г. О. Михайлюк та ін. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43044> (дата звернення: 18.01.2024).

² Проект Закону про внесення змін до статті 263 Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за незаконне придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в умовах воєнного або надзвичайного стану : від 13.09.2023 № 10041 / ініціатор С. Д. Гривко // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42776> (дата звернення: 18.01.2024).

перевезення, носіння чи збут таких частин вогнепальної зброї. Окремо цим законопроектом змінюється ст. 410 КК України, яка повинна врегулювати питання кримінальної відповідальності за вищевказані дії, вчинені військовослужбовцями.

1. Аналіз Законопроекту від 13 вересня 2023 року № 10041

1.1. Автори Законопроекту № 10041 у ст. 263 КК України формулюють таку дефініцію «...придбання, передача чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу, в умовах воєнного або надзвичайного стану, – карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років та зі штрафом від двадцяти тисяч до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»¹. Отже, можна зробити висновок, що передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин в умовах воєнного або надзвичайного стану авторами пропонується віднести до групи особливо тяжких злочинів². Враховуючи вищевикладене, слід зважати на те, що відповідний крок призведе до виникнення додаткових кримінально-процесуальних відносин, на які треба звернути увагу.

По-перше, відповідно до ст. 52 Кримінального процесуального кодексу України в цих кримінальних провадженнях буде обов'язковою участь захисника. Враховуючи, що зараз триває воєнний стан, майже всі злочини, вчинені за ст. 263 КК України, будуть кваліфікуватися за пропонованою ч. 2 ст. 263. Тобто для таких проваджень слід буде залучити щонайменше 2–3 тисячі захисників.

По-друге, за такими справами збільшиться розмір застави, адже п. 3 ч. 5 ст. 182 Кримінального процесуального кодексу України передбачено, що розмір застави щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні особливо тяжкого злочину, складає від вісімдесяти до трьохсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

По-третє, у разі визнання таких злочинів особливо тяжким за ними не можна буде укласти угоду про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним, оскільки вона може бути укладена відповідно до положень ст. 469 Кримінального процесуального кодексу України щодо: «кримінальних проступків, нетяжких злочинів, тяжких злочинів... особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або

---

¹ Там само.

² Відповідно до ч. 6 ст. 12 КК України особливо тяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі.

терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами»¹ (сьогодні у ст. 263 КК України немає кваліфікуючих ознак щодо вчинення цих злочинів організованою групою чи організацією).

По-четверте, викликають деякі сумніви пропонувані авторами проекту розміри штрафу та позбавлення волі, причому штраф використовується як додаткове покарання та в максимально можливому розмірі. Аналіз статей чинного КК України свідчить, що штраф як додаткове покарання застосовується тільки при призначенні покарання за кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності і в розмірі, який не перевищує однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

1.2. Слід звернути увагу на невизначеність термінології щодо так званих вибухових об'єктів. У тексті ст. 263 КК України використовується термін-словосполучення «вибухові речовини» або «вибухові пристрої».

У пункті 13.1 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 21 серпня 1998 року № 622, зазначено, що термін «вибухові матеріали» «об'єднує в собі два терміни – вибухові речовини (ВР) та засоби ініціювання (ЗІ). Вибухові речовини – це хімічні сполуки чи суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до самопоширення з великою швидкістю хімічної реакції із утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла»². Таким зовнішнім імпульсом є

---

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 18.01.2024).

² Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98> (дата звернення: 18.01.2024).

засоби ініціювання, які в сукупності з вибуховими речовинами утворюють потенційно небезпечний об'єкт – вибуховий матеріал, який є об'єктом дозвільної системи.

З урахуванням зазначеного можна констатувати штучне обмеження предмета злочину внаслідок використання терміна «вибухові речовини», який є вужчим, ніж поняття «вибухові матеріали», оскільки засоби ініціювання, як і вибухові матеріали, є не менш небезпечними, а за здійснення операцій із ними без належного дозволу також повинна наставати кримінальна відповідальність, особливо в умовах дії режиму воєнного стану.

Слід також вказати на те, що чинним законодавством та підзаконними нормативними актами чітко не визначена належність таких предметів, як міни, гранати, снаряди:

1) відповідно до Інструкції про поведіння з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затвердженій наказом МВС України від 19 серпня 2019 року № 691, реактивні снаряди, мінометні міни, гранатометні постріли, ручні гранати визначені як вибухові матеріали¹;

2) наказ Служби безпеки України «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю» від 23 грудня 2020 року № 383 говорить: «боєприпаси – артилерійські та стрілецькі, бомби авіаційні та їх складові одиниці, гранати, бойові частини, боеголовки та вибухові компоненти керованих (некерованих) ракет та снарядів, міни наземні та фугаси...»².

На підставі вищевикладеного вважаємо, що в чинному законодавстві України має бути чітко визначена класифікаційна належність гранат, гранатометних пострілів, мін, фугасів тощо. Це дасть змогу здійснювати належну кваліфікацію відповідних правопорушень, пов'язаних з їх незаконним обігом.

2. Аналіз Законопроєкту від 23 жовтня 2023 року № 10179

2.1. У пояснювальній записці зазначено, що поняття «складова частина вогнепальної зброї» сформульовано з урахуванням таких положень нормативно-правових актів: 1) п. «б» ст. 3 Протоколу проти

---

¹ Про затвердження Інструкції про поведіння з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 19.08.2019 № 691 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19> (дата звернення: 18.01.2024).

² Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 № 383 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21> (дата звернення: 18.01.2024).

незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, затвердженого Резолюцією № 55/255 Генеральної Асамблеї від 31 травня 2001 року; 2) розділу 1 Директиви (ЄС) від 24 березня 2021 року № 2021/555 Європейського Парламенту та Ради про контроль за придбанням та зберіганням зброї; 3) п. 8.13 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів¹.

Водночас порівняння складових частин і компонентів зброї, які вказані в дефініціях п. «б» ст. 3 Протоколу, ст. 2 розділу 1 Директиви, п. 8.13 Інструкції та Законопроекту № 10179 доводить, що поняття «складова частина вогнепальної зброї» сформульовано в цих документах по-різному.

Таблиця 1

**Складові частини (компоненти) зброї,
які прямо вказані в дефініціях нормативних актів**

Пункт «б» ст. 3 Протоколу	Стаття 2 розділу 1 Директиви	Пункт 8.13 Інструкції	Законопроект № 10179
1	2	3	4
Будь-які елементи або запасні деталі	–	–	Будь-який елемент або запасна деталь
Ствол	Ствол	Ствол	Ствол
Корпус або стовбурна коробка	Ствольна коробка, верхня або нижня ствольна коробка	Ствольна коробка (її верхня та/або нижня частини за їх наявності)	Ствольна коробка (її верхня та/або нижня частини за їх наявності)

¹ Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за незаконне виготовлення та обіг зброї, складових частин вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин : від 23.10.2023 № 10179 / ініціатори М. В. Павлюк, В. А. Медяник, Г. О. Михайлюк та ін. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43044> (дата звернення: 18.01.2024).

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Затвор або барабан	Затвор або затворна частина	Затвор чи інший пристрій для запирання ствола, барабан	Затвор чи інший пристрій для запирання ствола, барабан
Вісь затвора або казенник	–	–	–
Будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом	–	–	Будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом
–	Рама	Рамка	Рамка
–	Циліндр	–	–

Водночас перелік основних частин зброї є набагато ширшим, аніж ті, що наведені в таблиці. Наприклад, пістолет Макарова складається з таких семи основних частин: «рамка зі стволом і спусковою скобою, затвор з ударником, викидачем і запобіжником, зворотна пружина, ударно-спусковий механізм, руків'я з гвинтом, затримка затвору, магазин» [10, с. 94–95].

Слід зауважити, що приклади складових частин вогнепальної зброї, які наведені в Законопроекті № 10179, формують їх виключний перелік: «ствол, рамка, ствольна коробка, затвор чи інший пристрій для запирання ствола, барабан, а також будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом»¹. Отже, в разі незаконного обігу частин ударно-спускового механізму, магазинів, зворотних пружин тощо відповідальність за такі дії (за умови ухвалення Законопроекту № 10179) не буде встановлена, що є неприйнятним.

2.2. Згідно з чинною редакцією ч. 3 ст. 263 КК України в діях особи, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої, склад закінченого кримінального правопорушення, передбаченого частинами 1, 2 і 3 ст. 263 КК України, начебто «зникає», хоча раніше він і був присутній. Маємо наголосити, що це суперечить ч. 1 ст. 2 КК України, згідно з якою

¹ Там само.

підставою кримінальної відповідальності є «вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого цим Кодексом»¹. Сам по собі факт добровільної здачі особою органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є нічим іншим, як одним з особливих різновидів дійового каяття, про яке йдеться у ст. 45 КК України та у зв'язку з яким особа звільняється від кримінальної відповідальності, а не щодо якої відбувається виключення кримінальної відповідальності.

Отже, вважаємо, що в проєкті ч. 5 ст. 263 КК України має йтися саме про звільнення від кримінальної відповідальності, а не про те, що особа не підлягає вказаному виду юридичної відповідальності, а отже, відповідну частину слід сформулювати таким чином: «5. Особа звільняється від кримінальної відповідальності за вчинення дій, передбачених частиною першою, другою або третьою цієї статті, ... якщо вона добровільно здала органам влади зброю (крім гладкоствольної мисливської), складову частину вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові пристрої...».

Висновки

1. Аналізовані законодавчі ініціативи щодо належного врегулювання адміністративно-правових та кримінально-правових суспільних відносин, пов'язаних із незаконним обігом зброї, боєприпасів та вибухових матеріалів, безумовно заслуговують на увагу. Водночас зміст поданих законодавчих ініціатив не повною мірою відповідає правилам нормотворення, містить низку суперечливих положень та не враховує сучасну практику правозастосування.

2. Чинне кримінальне законодавство та нормативно-правові акти МВС України потребують суттєвого вдосконалення щодо:

- визначення поняття «складова частина вогнепальної зброї» чи «конструктивна частина вогнепальної зброї» та встановлення відповідальності за їх незаконний обіг;
- єдиного тлумачення та розуміння термінів «вибухові пристрої», «вибухові речовини», «вибухові матеріали», окреслення нормативних підстав їх застосування та розмежування;
- вироблення єдиного підходу до предметної класифікації та розуміння правового режиму ручних гранат, мін, боєприпасів до гранатометів;
- встановлення правового режиму трофейної зброї, що є актуальним в умовах воєнного стану та ведення на території нашої держави бойових дій;

---

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 18.01.2024).

– визначення таких кваліфікуючих ознак учинення кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу зброї: вчинення злочину в умовах правового режиму воєнного стану, вчинення злочину організованою злочинною групою тощо.

Список бібліографічних посилань: 1. Джафарова О. В., Дунаєва Т. Є. Запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї в умовах повномасштабної агресії РФ проти України. *Наукові перспективи*. 2023. № 11 (41). С. 848–857. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11\(41\)-848-857](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-11(41)-848-857). 2. Документування та розслідування фактів незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а також кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, учинених із застосуванням новітніх технологій : наук.-метод. рек. / розроб.: В. В. Кікіччук, В. В. Романюк, С. О. Книженко та ін. Харків : ХНУВС, 2022. 130 с. 3. Миронюк С. Особливості реалізації дозвільної та контрольної функції Національної поліції у сфері обігу вогнепальної зброї в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (119). С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-4-28-34>. 4. Мітрухов П. М. Аналіз офіційної статистики незаконного обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин під час воєнного стану в Україні // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 1 груд. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека» ; Консултат. місія Європейського Союзу. Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 59–61. 5. Сокурєнко В. В. Сучасний стан попередження злочинів, пов'язаних з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. X Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 27-й річниці створення Харків. нац. ун-ту внутр. справ (м. Харків, 19 листоп. 2021 р.) / МВС України, МОН України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2021. С. 25–26. 6. Шевелєв К. Є. Проблеми протидії незаконному обігу зброї і боєприпасів серед військовослужбовців в умовах війни // Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : зб. доп. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Криминол. асоц. України, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2023. С. 246–248. 7. Мельник С. В., Грецьких О. В. Закон про зброю в Україні: воєнна необхідність чи вимога часу? *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 250–253. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.45>. 8. Луценко Ю. В. Проблеми законодавчого регулювання обігу зброї в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. Т. 34 (73), № 4. С. 108–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/16>. 9. Чепіжко А. А. Актуальні питання порядку видачі

зброї в період дії воєнного стану проти збройної агресії російської федерації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. № 1 (42). С. 97–101. DOI: [https://doi.org/10.32837/ручв.v0i1\(42\).1001](https://doi.org/10.32837/ручв.v0i1(42).1001). **10.** Вогнева підготовка : навч.-метод. посіб. / А. В. Жбанчик, О. Г. Комісаров, В. П. Тимофеев та ін. Дніпро : ДДУВС, 2017. 149 с.

Надійшла до редколегії 21.01.2024

Прийнята до опублікування 15.02.2024

Buhaichuk K. L. Current issues of normative regulation of combating illegal arms trafficking in Ukraine

The publication outlines the current state of the criminogenic situation in the field of illicit trafficking in firearms, ammunition and explosives. The content of legislative initiatives to expand the scope of criminal law prohibition by establishing liability for theft, misappropriation, extortion, carrying, storage, acquisition, transfer or sale of firearms components, as well as to increase liability for illegal acquisition, transfer or sale of firearms, ammunition, explosives or explosive devices in martial law or a state of emergency is analysed. Proposals have been developed to improve regulations on the circulation of firearms, ammunition and explosives.

In particular, it is stated that the current criminal legislation and normative legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine need significant improvement in terms of: 1) defining the concept of “component part of a firearm” or “constructive part of a firearm” and establishing responsibility for their illegal circulation; 2) bringing to a unified interpretation and understanding of the terms “explosive devices”, “explosive substances”, “explosive materials”, delineating the normative grounds for their application and demarcation; 3) development of a unified approach to subject classification and understanding of the legal regime of hand grenades, mines, ammunition for grenade launchers; 4) establishment of the legal regime of trophy weapons, which is relevant in the conditions of martial law and the conduct of hostilities on the territory of our state; 5) determination of the following qualifying signs of committing criminal offenses in the field of illegal arms trafficking: committing a crime under the conditions of the legal regime of martial law, committing a crime by an organized criminal group, etc.

Key words: criminal liability, weapons, ammunition, arms trafficking, licensing system, explosives.

